

BARKODI

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
 MINISTRIA E ARSIMIT DHE E SHKENCËS
 AGJENCIA QENDRORE E VLERËSIMIT TË ARRITJEVE TË NXËNËSVE

PROVIMI I MATURËS SHTETËRORE 2010

SESIONI I

(I DETYRUAR)

VARIANTI B

E martë, 1 qershor 2010

Ora 10.00

Lënda: Letërsi dhe Gjuhë shqipe
 Shkolla e mesme pedagogjike

Udhëzime për nxënësin

Testi është i ndarë në dy pjesë: në gjuhë shqipe dhe letërsi.

Testi në total ka **25 pyetje**.

Në të dy pjesët ka kërkesa me **zgjedhje** dhe me **zhvillim**. Në kërkesat me zgjedhje rrethoni **vetëm** shkronjën përbri përgjigjes së saktë, ndërsa për kërkesat me zhvillim është dhënë hapësira e nevojshme për të shkruar përgjigjen.

Koha për zhvillimin e pyetjeve të testit është **2 orë e 30 minuta**.

Pikët për secilën kërkesë janë dhënë përbri saj.

Për përdorim nga komisioni i vlerësimit

Kërkesa	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11a	11b	12a	12b
Pikët														
Kërkesa	12c	13	14	15	16	17	18	19a	19b	20	21a	21b	22	23
Pikët														
Kërkesa	24	25a	25b	25c	25d									
Pikët														

Totali i pikëve

KOMISIONI I VLERËSIMIT

1.....Anëtar

2.....Anëtar

PJESA I**GJUHË SHQIPE**

Poshtë, në Drimonë, kish ardhur vera; lart në male ishte ende pranverë dhe jo pranverë dokudo. Pranverë bujëmadhe. Shkrinte akulli dhe dëbora e përhime, e ngjeshur dimrit shtrat mbi shtrat në rrembat e fellëtitrat, buçisnin rrëketë e përrrenjtë, gurgullonin kronjtë begatorë. Harlisej bari i ri shumë i hollë dhe bleronin drurët e shkurret të veshura me gjeth të brishtë, gati të tejpushëm. Aty-këtu zbardhte, skuqte a zverdhte ndonjë pemë e ngarkuar me lule. Ajri ishte i fortë sa ta prisje me thikë, plot amëza agulicësh, vjollcash dhe stolish të tjera pranverore.

Në agullimë, sapo regëtinte drita e përthyer, kriste valtheve kënga e ferrakut të dehur nga vesa e freskia, nga era e plisit, e gjethit dhe e luleve, nga tërë ndryshmëria që kish sjellë ringjallja e dheut, kthimi i jetës. Kohë pas kohe, kur hapeshin mirë e mirë fletët e portave të dritës dhe pushonte mbreti i zogjve këngëtarë, hynin në valle lyshtira të shumta shpendësh pendëmurrme, pendëhirtë e pendëshkruar, që ia thoshin sikush në gjuhë të vet. Këngët e tyre të hovshme bashkoheshin, zienin, lartoheshin, uleshin, shuheshin pothuaj fare, pastaj lartoheshin përsëri. Të gjithëve u përgjigjej nga kupa e qelqtë e qiellit të kulluar lauresha e padukshme me ca kumbime kambanëzash të arta, varur në fije drite.

Mitrush Kuteli

Për pyetjet nga 1 deri në 7 rrethoni alternativën e saktë.

1. Fjala *dokudo* është: **1 pikë**
 - A) e prejardhur
 - B) e përbërë
 - C) e përngjitur
 - D) e thjeshtë

2. Gjeni cili grup fjalësh është njësi frazeologjike. **1 pikë**
 - A) kriste kënga
 - B) aty-këtu
 - C) kohë pas kohe
 - D) të veshura me gjeth

3. Në cilën kohë janë foljet në fjalinë: “*Këngët e tyre të hovshme bashkoheshin, zienin, lartoheshin, uleshin, shuheshin pothuaj fare, pastaj lartoheshin përsëri.*”? **1 pikë**
 - A) në kohën e tashme
 - B) në kohën e pakryer
 - C) në kohën e kryer të thjeshtë
 - D) në kohën më se të kryer

4. Fjala e nënvizuar në fjalinë *Pakëz më vonë, kur hapeshin mirë e mirë fletët e portave të dritës dhe pushonte mbreti i zogjve këngëtarë...* është: **1 pikë**
- A) ndajfolje
B) përemër
C) emër
D) mbiemër
5. Gjени cili përdorim i trajtave të shkurtra e të bashkuara është shkruar saktë. **1 pikë**
- A) zëri nuk i' u bind
B) t' i mori fjalët era
C) ja therte vrapit
D) mi tha të tëra
6. Fjalja *Pranverë bujëmadhe* është: **1 pikë**
- A) njëkryegjymtyrëshe emërore
B) njëkryegjymtyrëshe pavetore
C) njëkryegjymtyrëshe foljore me vetë të përcaktuar
D) njëkryegjymtyrëshe foljore me vetë të përgjithësuar
7. Në fjalinë e mëposhtme gjymtyra e nënvizuar është:
- Kohë pas kohe, kur hapeshin mirë e mirë fletët e portave të dritës dhe pushonte mbreti i zogjve këngëtarë, hynin në valle lyshtra të shumta shpesësh pendëmurrme, pendëhirtë e pendëshkruar....* **1 pikë**
- A) përcaktor me drejtim
B) kundrinor i drejtë
C) rrethanor vendi
D) rrethanor mënyre
8. Gjени në ç'rasë dhe ç'vetë është trajta e shkurtër në fjalinë e dhënë më poshtë. **2 pikë**
- Të gjithëve u përgjigjej nga kupa e qelqtë e qiellit të kulluar...*
- a) rasa: _____
b) veta: _____
9. Gjени funksionin sintaksor të fjalëve të nënvizuara në fjalinë: **3 pikë**
- Të gjithëve u përgjigjej nga kupa e qelqtë e qiellit të kulluar lauresha e padukshme me ca kumbime kambanëzash të arta, varur në fije drite.*
- a) të gjithëve: _____
b) lauresha e padukshme: _____
c) drite: _____

10. Përcaktoni klasën e fjalëve të nënvizuara në fjalinë:

3 pikë

Kriste valtheve kënga e ferrakut të dehur nga vesa e freskia, nga era e plisit, e gjethit dhe e luleve, nga tërë ndryshmëria që kish sjellë ringjallja e dheut, kthimi i jetës.

a) kriste: _____

b) nga: _____

c) që: _____

11. Gjeni llojin e fjalive të nënrenditura në fjalinë e mëposhtme.

Bëni skemën e fjalisë së përbërë.

Kur hapeshin mirë e mirë fletët e portave të dritës, hynin në valle lështra të shumta shpesësh pendëmurrme, pendëhirtë e pendëshkruar, që ia thoshin sikush në gjuhë të vet.

a) lloji i fjalive të nënrenditura:

2 pikë

b) skema e fjalisë së përbërë:

1 pikë

12. Në fjalinë *Kriste valtheve kënga e ferrakut të dehur nga vesa:*

a) gjeni funksionin e gjymtyrës së nënvizuar: _____ **1 pikë**

b) me se është shprehur ajo: _____ **1 pikë**

c) formoni një fjalë të prejardhur me fjalën *vesë*: _____ **1 pikë**

PJESA II**PETRO MARKO****Nata e Ustikës (fragment)**

Në fillim ndjeva zërin e saj. Pastaj i preka duart. Fytyrën nuk ia pashë. As trupin. Kishte diçka thellësisht njerëzore në ato duar. M'u duk se në pëllëmbën time pulsonte një zemër. Rrahjet e saj u bënë njësh me të miat. Nuk i shihja dot ato duar. Vetëm sa i prekja. Mos ishte nata ajo që i vishte me mister? Apo hekurat e burgut që na ndanin? Ndoshta të dyja bashkë, ndoshta asnjëra prej tyre.

Përrjashta kishte rënë agimi me një dritë të madhërishtme mbi det e mbi gurë. Se vetëm gurë kishte këtej dhe det në të katër anët. I shtangur nga ky agim i parë përjashta pas kaq kohësh, eca dhe eca nga krahu i mëngjër. Kapërceva nja dy baraka të mëdha dhe u ula në një copëz lëndinë. Pastaj u shtriva mbi barin e tharë. Shikoja qiellin e ndriçuar dhe s'mendoja asgjë. Se, kur shikon qiellin e pafund, s'ke ç'mendon. Çdo mendim ka frikë të dalë, se humbet në atë hapësirë të zbrazët.

Ndjeva një shkelm të fortë në kofshë.

U ngrita përgjysmë se më dhembti shumë kofsha ime e holluar. Një zotni, i veshur mirë, më shikonte me inat:

- Çohu të them! Ç'bën këtu?
- Po pres diellin!- i thashë.

Andrea! Moj Andrea!

Sooonja! Ti?

Andrea! Moj Andrea!

Sonja? Ti këtu?

Doktori vizitonte të sëmurët. Unë, sikur kisha në tru gjithë pleshtat e natës që kaloi, s'dija ç'të bëja... Si ishte Sonja? Po pse me tha "kam fat unë"? Po si ishte e mundur ta takoja këtu? Po pse nuk i folta më gjatë? Si duhej ta nisja bisedën?

Mendimet e mia ishin bërë shkumb si barërat e djegura nga dielli. Aty për aty s'dija se ç'do të ngjiste. Po, me t'u afruar në derën e madhe të kështjellës, u ndalëm.

- Kjo është hyrja e kalvarit. Kalvar quhet kjo kështjellë. Atje lart, në atë vend të rrënuar, ishin shkruar vargjet e Dantes.

"Lasciate ogni speranza voi ch'entrate!"¹

Dhe me duar të dredhura hiqte një zinxhir të ndryshkur e të trashë, si atë të ankorës së vaporëve të mëdhenj. E ndihmova për të shtyrë një kanatë të derës gjigante prej hekuri. Hekuri përvëlonte nga dielli. Dera ulëriu si një kukuvajkë.

Me të çelur derën, hymë në një korridor-tunel të errët. Me zuri frika. Si në tregimet e Edgar Po-es. Doktori shikonte qelitë e prishura. Numëronte.

- Këtu fillon. Një, dy, tre, katër...dhjetë!

Ecnim si dy hije ne atë hije të rëndë mortore.

Dymbëdhjetë Trembëdhjetë...Ja dhe qelia... ose me mirë kuvlia e hekurt numër 14 -dhe u ndal. Dhe mori drejtqëndrim. Dhe nisi dënesat. Kokulur. Qante.

Unë, i pushtuar nga një ndjenje frike dhe tmerri ...shikoja atë qeli të ngushtë gjithë hekur të ndryshkur. Në mure e përposh shpendra dhe hithra. Disa zhapij shkuan për t'u fshehur.

¹ O ju që hyni, lini çdo shpresë!

Këtu dha shpirt yt atë!- Toni i trishtuar i zërit të tij ma bënte më të trishtuar atë kuvli hekuri të ndryshkur. - Po ja ku të betohem, në këtë kalvar të betohem, o Giorgio i gjorë, se djalin tënd nuk do ta le të vdesë, edhe biri im le të vdesë, po Andrea yt nuk duhet të vdesë. Dhe s' do të vdesë. Për këtë të betohem si njeri, si kristian, si mjek, si Italian, si antifashist... dhe ngriti doren. Pastaj bëri kryqin.

Për pyetjet nga 13 deri në 18 rrethoni alternativën e saktë.

- 13.** Ngjarjet në roman rrëfehen nga: **1 pikë**
- A) autori
B) Andrea Bora
C) doktori italian
D) një dëshmitar i ngjarjeve
- 14.** Petro Marko, me krijimtarinë e tij afron me shkrimtarët: **1 pikë**
- A) e realizmit magjik
B) ekzistencialistë
C) e brezit të humbur
D) romantikë
- 15.** Cili nga mbiemrat e mëposhtëm është përdorur me kuptim të drejtpërdrejtë? **1 pikë**
- A) Barërat e djegura
B) Dera gjigante
C) Hapësirë të zbrazët
D) Hije të rëndë mortore
- 16.** Fjala *kokulur* nga pikëpamja e ndërtimit është: **1 pikë**
- A) e përbërë
B) e prejardhur
C) e përngjitur
D) e thjeshtë
- 17.** Folja e nënvizuar në fjalinë: "Çohu të them!" është në mënyrën: **1 pikë**
- A) dëftore
B) dëshirore
C) habitore
D) urdhërore
- 18.** Në fjalinë: "*Çdo mendim ka frikë të dalë, se humbet në atë hapësirë të zbrazët.*" është përdorur figura: **1 pikë**
- A) e alegorisë
B) e metaforës
C) e metonimisë
D) e paralelizmit figurativ

19.

a) Cila është gjendja emocionale e Andreas pas takimit me Sonjën (pjesa III)? **1 pikë**

b) Ç'loj fjalie, sipas kumtimit, ka përdorur autori në këtë rast? Si do ta shpjegonit këtë mënyrë përdorimi? **2 pikë**

20. Në takimin me Sonjën, Andrea e përqendron vëmendjen në ndjesinë që i shkaktojnë duart e saj. Pse pikërisht duart? Çfarë kanë ato kaq të veçantë, që djalit i mbeten në mendje?

2 pikë

21.

a) Identifikoni në fragmentin e dhënë një fakt autobiografik, që lidh heroin e veprës me jetën e autorit. **1 pikë**

b) Gjени në pjesën e tretë një fjali njëkryegjymtyrëshe emërore dhe një foljore. **2 pikë**

- fjali njëkryegjymtyrëshe emërore: _____

- fjali njëkryegjymtyrëshe foljore: _____

22. Në paragrafin e dytë përshkruhet natyra plot jetë. Cili është funksioni artistik i një përshkrimi të tillë? Ç' theksohet përmes kësaj zgjedhjeje? **2 pikë**

23. Pse autori i referohet pikërisht vargjeve të Dantes? Me ç' nëntekst është përdorur vargu i marrë nga "Ferri": *Lasciate ogni speranza voi ch' entrate!* (O ju që hyni, lini çdo shpresë!)? **2 pikë**

2 pikë

24. Doktori betohet se do ta mbrojë Andrean. Ç' e shtyn atë të bëjë një betim të tillë? Përse autori e ka diferencuar atë nga italianët e tjerë në ishullin-burg dhe çfarë ka dashur ai të mishërojë përmes kësaj figure? **3 pikë**
